

1

Spune la revedere trecutului

Răzvrătitul spune pur și simplu la revedere trecutului, iar aici este vorba despre un proces permanent; astfel, a fi un răzvrătit înseamnă a fi într-o permanentă răzvrătire – căci fiecare moment are să devină trecut, fiecare zi va ajunge să fie trecut. Trecutul nu e cel deja mort și îngropat, ci îl străbați clipă de clipă. De aceea, răzvrătitul trebuie să deprindă o artă nouă: arta de a muri în fiecare moment care s-a scurs, ca să poată trăi liber în momentul nou care a sosit.

Ce e adevărata răzvrătire? Și care e diferența dintre reacție și acțiune în cazul unei ființe umane răzvrătite?

Primul lucru care trebuie înțeles e diferența dintre răzvrătire și revoluție.

Revoluția e un efort organizat în vederea schimbării societății în mod forțat, violent. Dar necazul e că nu poți schimba societatea prin violență, deoarece violența e însăși energia vitală a societății. De aceea au eșuat toate revoluțiile. Și nu există nici o posibilitate ca vreo revoluție să fie o reușită – niciodată.

Răzvrătirea e individuală, nonviolentă, pașnică. Ea se naște din iubire. Răzvrătirea nu e împotriva a ceva, ci pentru ceva. Revoluția e împotriva a ceva, dar nu pentru ceva. Revoluția e atât de preocupată să fie împotrivă, încât uită în ce scop are loc toată frământarea aceasta. Ea e furie. Însă furia nu poate da naștere unei societăți mai bune. Răzvrătirea nu e orientată împotriva societății, ci către nașterea unui om de factură nouă, către crearea unei umanități noi.

Revoluție înseamnă să lupți cu trecutul.

Răzvrătire înseamnă să meditezi pentru viitor.

Am spus că răzvrătirea se naște din iubire, tăcere, înțelegere, compasiune – toate calitățile care fac ca o persoană să fie divină. Revoluția are la bază toate trăsăturile care fac din om iarăși un animal. Fiindcă răzvrătirea e individuală, nu e nevoie de nici o luptă. Societatea nici măcar nu-și va bate capul cu faptul că un individ e diferit de ceilalți. Dar chiar și indivizi răzleți care meditează, iubesc, nutresc speranța unui nou răsărit, pot crea posibilitatea unei societăți noi. Însăși prezența lor va fi suficientă pentru a-i transforma pe ceilalți. Iubirea lor nu poate eșua – iubirea nu eșuează niciodată. Înțelegerea lor, inteligența lor, compasiunea lor – acestea vor izbândi inevitabil.

Însă până acum nu s-a încercat metoda răzvrătirii. Revoluția pare mai ușoară, fiindcă împotriva unei societăți atât de mari ai nevoie de o organizare amplă. Dar în momentul în care apelezi la organizare, dai naștere unei societăți de același tip. Devii o simplă reflecție a societății căreia i te împotrivești. Dacă stai în fața unei

oglinzi și te uiți în ea, reflecția pe care o vezi acolo e reflecția ta, chiar dacă îți e opusă. Așa că, prin simplul fapt că te opui, nu înseamnă că ești cu adevărat diferit; metodele sunt aceleași. Vechea societate se bazează pe violență, revoluționarii se bazează pe violență. Vechea societate se bazează pe înrobirea oamenilor, revoluționarii se bazează pe același lucru. Vechea societate se sprijină pe credințe, revoluționarii se sprijină de asemenea pe o credință a lor. Nu contează câtuși de puțin dacă crezi în Biblie sau în *Das Kapital*.

Și încă un lucru foarte semnificativ de reținut: pentru ca revoluționarii să învingă, ei trebuie să fie mai violenți decât vechea societate, mai vicleni, mai abili, mai politici, mai cruzi, altminteri nu au cum să câștige. Așa că cea care iese, de fapt, victorioasă în numele revoluției e o violență mai mare, o cruzime mai mare; partidul revoluționar cere mai multă supunere și o mai mare înrobire. Se poate vedea cum lucrul acesta se întâmplă în cazul tuturor revoluțiilor.

Răzvrătirea e un fenomen spiritual.

Ea nu are loc împotriva societății ca atare, ci e pur și simplu inteligența care arată că societatea de acest fel e moartă, că societatea de acest fel e incapabilă să dea naștere unei ființe umane noi, că e consumată, că e aproape în pragul unei sinucideri globale. Ea are nevoie de compasiune; nu are nevoie de furie.

Răzvrătitul nu poate face decât un singur lucru... El nu va recurge la organizare, fiindcă în momentul în care începi să organizezi va trebui să urmezi aceleași tipare ca societatea căreia vrei să i te opui; și va trebui să utilizezi

același limbaj, aceleași tipare, structuri pe care le-a folosit societatea vreme atât de îndelungată.

Există un proverb chinezesc străvechi: „Să ai un prieten rău nu e la fel de rău cum e să ai un dușman rău.“ Pare ciudat, dar are un mare înțeles, căci dacă ai un dușman, mai devreme sau mai târziu va trebui să urmezi tacticile și strategiile lui, ca să lupți cu el; nu există altă cale. Dacă vrei să ieși învingător, trebuie să fii cu mult înaintea lui în ceea ce privește propriile-i metode. De aceea eu spun mereu: prietenii poți să ți-i alegi fără să stai prea mult să cântărești, dar dușmanii trebuie aleși cu mare atenție fiindcă ei îți vor schimba caracterul.

Răzvrătitul nu are dușmani. El doar vede că trecutul nu-și mai are rostul. Nu e nevoie să lupte împotriva lui, fiindcă acesta oricum se stinge de la sine. A lupta cu el înseamnă a-i da viață. Ignoră-l, pur și simplu. El e deja pe patul de moarte; va muri de la sine. Nu-i mai furniza energie luptând cu el.

Răzvrătitul poate face un singur lucru: să se transforme pe el însuși într-un om nou, să devină materializarea propriei sale viziuni. Aceasta este singura dovadă că viziunea lui nu e o închipuire. Răzvrătitul începe să-și transforme viziunea într-o realitate.

Eu vreau ca voi toți să deveniți niște răzvrățiți.

De aceea nu cred în organizare. Nu vreau să reprezentați o altă religie, o altă ideologie, fiindcă asta n-ar însemna decât o repetare a vechilor tipare. Puteți fi împreună fără să puneți nici un fel de condiții, fără să creați nici un fel de înrobire, ci doar din pură prietenie. Nu pentru că vă leagă o ideologie, ci din pură

iubire – fiindcă vă aflați pe aceeași cale, descoperindu-vă, aflând dacă viziunea unei ființe umane noi poate deveni sau nu o realitate. Vă puteți ajuta reciproc, vă puteți sprijini unii pe alții, vă puteți încuraja unii pe alții.

Există momente în care e nevoie de încurajare, fiindcă a te schimba – și încă a te schimba cu totul – nu e o treabă ușoară. De multe ori mintea vrea să recadă în vechile ei tipare, în vechile obiceiuri; de aici necesitatea unei comune. Comuna nu e o societate alternativă. Ea nu e o altă organizație, ci e ceva cu totul nou. E o aducere împreună a celor care călătoresc pe același drum și lucrează asupra lor înșile. Dar cinci mii de oameni care lucrează cu toții asupra lor creează o atmosferă de mare încurajare, care te face să simți că nu ești singur. Iar dacă cinci mii de oameni se străduiesc, atunci există speranțe. Vezi oameni înaintea ta, vezi oameni în spatele tău – pe toate treptele scării. Atunci îți e limpede că ființe umane exact asemenea ție își croiesc drum, se schimbă pe ele însele. Începi să simți ca pe o provocare individuală faptul de a nu fi laș și a nu recădea în obiceiuri vechi. Nu poți să recazi în vechi tipare, deoarece cinci mii de oameni se uită la tine și sunt foarte optimiști în privința ta. Au speranțe mari în legătură cu tine, văd că răsăritul nu e departe.

Da, acum ești într-un întuneric foarte mare, dar ca să ajungi la lumină trebuie să n-o iei înapoi. Ca să ajungi la lumină trebuie să mergi tot înainte. Cu cât e noaptea mai neagră, cu atât e dimineața mai aproape, iar câțiva au găsit deja zorii. Le vezi în ochi lumina soarelui strălucind, vezi deschizându-se florile ființei lor. Simți mireasma

care plutește în jurul lor. Așadar nu e decât chestiune de încă puțină răbdare, de încă puțin curaj.

Însă răzvrătirea rămâne individuală. Răzvrățiții pot trăi împreună; ei pot crea o atmosferă, o ambianță, un câmp energetic profund spiritual care favorizează trezirea spirituală. Dar ei nu se organizează în jurul nici unei credințe. Sunt indivizi liberi; din propria alegere liberă s-au alăturat celorlalți pelerini plecați în căutarea răsăritului.

Mă întrebi: „Care e diferența dintre reacție și acțiune în cazul unei ființe umane răzvrătite?” Persoana răzvrătită nu reacționează; ea doar acționează. Revoluționarul doar reacționează; el nu acționează niciodată. Diferența e semnificativă.

Chiar acum câteva zile am primit o scrisoare de la o femeie în vârstă care e președinta Asociației Ateilor din America. Trebuie că e cea mai bătrână atee din întreaga lume, fiindcă știam un bărbat din India, Gora, care era adeptul ei și care era el însuși bătrân. Ea a înființat în multe țări asociații pentru atei. Probabil că mă auzise la vreo emisiune de la televizor spunând că nu există Dumnezeu și a fost extrem de fericită. Mi-a scris o scrisoare să-mi spună că: „Ești fără îndoială un om de mare curaj. Cu toate că sunt foarte bătrână, aș vrea să vin să te văd, să te întâlnesc, să stau de vorbă cu tine.”

I-am spus secretarei mele să-i scrie că e binevenită, dar că trebuie să înțeleagă că eu nu sunt ateu: „Dacă vine aici crezând că sunt ateu pentru că am declarat că nu există Dumnezeu, va fi decepționată. E mai bine să clarific lucrurile.”

Pentru mine, ateismul e o reacție, o reacție împotriva teismului. Există oameni care cred în Dumnezeu, milioane de oameni; și există câțiva oameni care reacționează față de acest lucru și încep să fie *necredincioși*. E o reacție. Se poate verifica foarte ușor printr-o metodă simplă. Dacă dispar toți teiștii, dacă nu mai există deloc teism în lume, pot ateiștii să existe? Ei erau secundari, reprezentau o simplă reacție. Când nu mai există religii și nimeni nu spune că există Dumnezeu, ce sens mai are să fii necredincios? Vei părea caraghios. Moartea teismului duce automat la moartea ateismului. Aceasta înseamnă că ateismul nu era decât o umbră, nu era o realitate în sine. O reacție e o umbră.

Când spun că nu există Dumnezeu, nu spun că sunt un necredincios – chiar și ca să fii necredincios, tot trebuie să existe Dumnezeu. Crezi sau nu crezi, e strict alegerea ta, dar în ambele cazuri e nevoie ca Dumnezeu să existe. Ca teistul să existe, e nevoie să existe Dumnezeu, ca ateul să existe, e nevoie să existe Dumnezeu. Eu însă spun doar că nu există Dumnezeu, n-a existat niciodată. Toți teiștii și toți ateii se înșală. Cei care cred se înșală, cei care sunt necredincioși se înșală și ei.

Nu cred că femeia aceea în vârstă va veni. Mi-ar plăcea mult să vină, fiindcă în toată viața ei poate că n-a întâlnit niciodată un om care să nu fie nici teist, nici ateu. Din moment ce nu există Dumnezeu, nu are rost să fii nici unul, nici altul. Din punctul meu de vedere e pur și simplu stupid: dacă nu există Dumnezeu, atunci îți irosești viața întreagă înființând asociații ateiste prin toată lumea. E curată irosire a vieții! Dacă nu există Dumnezeu, atunci

de ce să-ți mai bați capul? Dar nu, acesta a devenit unicul ei scop în viață. Însă nimeni nu va cunoaște vreodată beatitudinea doar negând și fiind necredincios.

Afirmația mea că nu există Dumnezeu e o acțiune, nu o reacție. Eu nu vorbesc împotriva nimănui; pur și simplu dau glas propriei mele experiențe. L-am căutat înăuntrul meu și nu l-am găsit. Ceea ce am găsit, în schimb, a fost dumnezeirea; am găsit conștiința eternă. Am găsit nemurirea, am găsit lumina nepieritoare – dar nu pe Dumnezeu.

Nu cred că femeia aceasta s-a gândit vreodată să privească în ea însăși. Ea nu face decât să lupte cu teiștii. Teiștii aceia sunt idioți; luptând cu ei devii inevitabil și tu un idiot. Reacția nu te poate duce mai departe de unde se află cei împotriva cărora reacționezi.

Revoluționarul e reacționar. El e împotriva societății, împotriva structurii ei economice, e împotriva căilor sale politice. E împotriva atâtor lucruri – întreaga lui viață e negativă. Ea e fundamentată pe a fi împotrivă, pe a fi împotriva a mii de lucruri; viața unui revoluționar e plină de nu-uri. Dar nu-ți poți făuri o viață de binecuvântare, de beatitudine din mii de nu-uri.

Un singur da e mult mai puternic decât o mie de nu-uri. Nu-ul e gol. El arată furia ta, arată violența ta, arată distructivitatea ta, dar nu arată că ai avea ceva creativ cu care să contribui la viață și la existență.

Acțiune înseamnă ceva ce nu are legătură cu nimic, ci care vine din tăcerea ta, din spontaneitatea ta. Răzvrătitul nu reacționează, el acționează. A acționa înseamnă a spune da.

Răzvrătitul creează; el își dă naștere lui însuși. Devine un om nou, el vestește o nouă eră. Se deschide tuturor posibilităților, își dă voie să intre în dimensiuni necunoscute. Nu împotriva cuiva – e pur și simplu o creștere, așa cum crește un tufiș de trandafiri. Credeți că acesta crește împotriva pietrelor? Sau crește împotriva cuiva? El crește nu ca o reacție, ci pentru că e în natura lui să crească. Crește ca să înflorească, să-și împlinească potențialul. E un proces de transformare a potențialului în realitate efectivă.

Acțiunea înseamnă procesul de transformare a potențialului în realitate. Reacția nu e decât ură, furie, gelozie, violență, distructivitate. Acestea nu sunt calități care să merite să fie prețuite. Așa că, în viziunea mea, revoluționarul nu are nici o valoare, numai răzvrătitul are. Și vedeți și voi... Socrate nu e un revoluționar, el e un răzvrătit. Gautama Buddha nu e un revoluționar, e un răzvrătit. Heraclit nu e un revoluționar, e un răzvrătit. Iar acestea sunt piscurile cele mai înalte la care a ajuns umanitatea.

Revoluționarii se situează pe același teren cu cei cărora li se împotrivesc. Trebuie să se situeze pe același teren, ca să poată lupta cu ei. Răzvrătitul nu luptă împotriva nimănui. El caută să fie liber ca să poată crește, să crească și să-și împlinească destinul. Răzvrătitul are o frumusețe; revoluționarul e un criminal politic, social. Răzvrătitul e singurul om sfânt, el e sacru.

Dar în momentul în care începi să organizezi răzvrătirea, îi schimbi caracterul, iar ea devine revoluție. Nu mai e același lucru. De aceea trebuie să insist iar și

iar... tendința de a organiza e foarte adânc înrădăcinată, fiindcă e veche de milioane de ani. Iar ca să fii singur e nevoie de curaj.

Ca să fii singur... dar poți fi împreună cu oameni care și ei încearcă să fie singuri. Aproximarea dintre voi nu e decât o prietenie dintre doi tovarăși de drum. Nu există condiții. Nu devii în felul acesta un creștin, un hindus, un budist. Rămâi tu însuși, celălalt rămâne el însuși. Acesta este singurul respect care se așteaptă din partea unui sannyasin: nu distruge demnitatea celeilalte persoane. Persoana cealaltă e la fel de prețioasă pentru existență ca și tine. Nu e nevoie să impui nimănui ideile tale. Cine ești tu? Ce autoritate ai tu ca să impui altora ideile tale? Poți să împărtășești, poți să povestești, poți să-ți dezvălui inima. Iar dacă persoana cealaltă simte că ceva din tine îi atinge o anumită coardă și alege acel ceva, o face pentru că așa decide ea, nu pentru că îi impui tu.

Revoluționarii încearcă să le impună celorlalți ideile lor. Ei fac același lucru pe care l-au făcut mereu vechile religii. De aceea eu includ comunismul în rândul religiilor; nu e nici o diferență între el și religii. Nu contează că el nu crede în Dumnezeu, fiindcă există religii mai vechi care nu cred în Dumnezeu: budismul nu crede în Dumnezeu, jainismul nu crede în Dumnezeu. Așa că asta nu e o problemă. O religie e ceva ce încerci să impui asupra altora. E un efort de a converti oamenii, e întotdeauna misionară.

Un răzvrătit nu e niciodată misionar, el e mereu un prieten. Te poate invita în miezul ființei lui, iar dacă vezi ceva care ți se potrivește, care îți e de ajutor, care te